

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési ár:

Egész évre 5 frt. Vidékre 5 frt. 50 kr.

Fél „ 2 „ 50 kr. „ 2 „ 75 „

Egyes szám ára 10 kr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Beck I. papirkereskedése.

Ide küldendők a lap szellemi és anyagi részét illető minden közlemények.

HIRDETÉSEK DIJJA:

Három hasábos petítor 6 kr. Nyilttéri három hasábos petítor 10 kr.

Bélyegdíj külön minden hirdetésért 30 kr.

Cselédügyünk.

(□.) I. Hazánkban alig lesz helység, a hol a cselédség miatt a háziasszony vagy a háziúr ne zugolódna. Falun, hol a cselédség, a háziasszony, rendnek e fontos tényezője még nem okult meg annyira, s a hol a ténsasszony, meg a nagyasszony rögtönítelő birói ereje még egyre dűvik: ott a panasz is kevesebb. Annál nagyobb azonban a városokban, hol az elfelejtett falusi kis pesztrából, rövid három év alatt — tournurós, tunikás kisasszony vált, a ki már irulva — pirulva viszi a vásártérre a kosárkát.

E jelenséget észleljük, kisebb nagyobb mértékben mindenütt; de sehol annyira, mint Pancsován. Más, még kisebb városokban évi — úgynevezett „cselédügyi — jutalomdíjak“ tüzetnek ki (50—100 frt.) oly cselédek számára, kik egy és ugyanazon helyen legalább 5. évig, hűen és szolgalmasan szolgálva, magukat erényesen viselték. Vajjon ismerik-e Pancsován az ilyféléket? Alig hinnők. De ha igen is: vajjon akadna-e pályázó az úgynevezett erénydíjra? Itt, hol egy helyen két — négy hétig maradni bevett szokás; fél esztendeig ülni egy háznál ritkaság; még huzamosabb ideig pedig épen a hallatlan dolgok közzé tartozik.

S ha kérdezzük: vajjon mi okozza e beteges és merőben abnormalis viszonyt, a szolgálatot adó és a szolgálatba állók között, — mit nyertünk feleletül? Talán hogy asszonyaink mind megannyian a harpiákkal volnának rokonságban vagy hogy épen

a fúriák tartották volna őket a keresztút alá; s hogy a mai cselédség talán mind az angyalok tulajdonaival dicselkedhetik? Egy pillantást kell ez ügyben vetnünk a mindennapi életre és meggyőződünk az ellenkezőről. De talán nem is létezik itt nálunk szegény ember; s hogy a szolgálatba menő is, inkább csak az ügyesség megszerzése végett megyen előbb „virágáruslány“ minőségben a városba, mint sem szolgálónak?

A sok czellengő, tétlen ember, a privilégizált és nem privilégizált koldusok egész hada; a tenyeres munka árának rohamos emelkedése és ép oly rohamos visszaesése, a viláért sem azt vallják, hogy itt szegény ember dolgában bőviben ne volnánk, hanem nagyon is ellenkezőről tesznek bizonyoságot.

Egyebütt kell a baj okának fekdünie. És ha őszinték akarunk lenni, és e fontos és mindnyájunkat illető ügyben úgy szólni, a mint kell: úgy meg kell vallanunk: hogy a baj eredete nem is annyira a cselédek rossz-szaságában keresendő, mint inkább magukban a kenyéradókban, helyi szokásainkban, viszonyainkban és jókora részt a cselédtervényben is.

Úr és cseléd között, egyforma jogokon és tiszteken nyugvó viszonynak kellene fennállnia; mert valamint a nagy társadalomban a munka megosztás és munkabér kérdésének igazságos megoldása is csak akkor lehetséges: ha gyáros és munkás között a fennemlített viszony áll; ép így áll ez és talán még inkább az egyes háztájra.

De vajjon megvan-e nálunk e viszony?

Vajjon arányban áll-e a cselédeknek fizetett bér, az általuk tett szolgálattal? És ha nem, vajjon mi okozza, vagy okozta ezt; és vajjon hogyan lehetne ezen segíteni, vagy e türlhetetlen állapotot legalább könnyíteni?

Mind ezekről a következő és befejező cikkuinkben bővebben.

Társadalmi élet a vidéken.

Karr Alfonz a szellemes francia csevegő, a többek közt a francia családéletéről s különösen a francia nőkről egy elragadó kis rajzot írt, melyben elmondja, hogy egy ország anyagi és erkölcsi viszonyait, vágyait és reményeit, törekvéseit és kívánságait mindig hibásan itéli meg az, ki csak amaz ország fővárosát, vagy nagyobb szék-városait ismeri és tanulmányozza, s csupán ezek ismeretéből akarja levonni következtetéseit. A kisvárosi és falusi társadalmi életet kell annak tanulmányoznia, aki alapos véleményt akar magának szerezni egy ország belviszonyai felől. A nagy városok csalóka fényében bajos megkülönböztetni a hamisítottat a valóditól. Természetességéből ott minden ki van forgatva. Az élet ott folytonos komédia egymás elbolondítására. A család-élet csupán a legritkább esetben szerencsés és boldog, épen azon körülmény-nél fogva, mivel a városi élet ezer-féle változatossága, csábja és ingere nagyon könnyen elszakítja a különben összetartozók vonalmát is. Szóval a nagy városban minden mesterkéltséget — s mi sem természetes,

Diógenes? No az meg pláne a mindenség legnagyobb logikusa volt, ki ekként okoskodott: ha én hónapokon át egy csiraburokban lakhattam, mi bizonyára igen kicsi egy jószág, hát miért nem lakhatnék éveken keresztül egy hordóban?

Hogy aztán ez a diogenesi hordó nem hasonlított-e ama hordóhoz, melyben a hajdelbergi egyetem hallgatói egy izben bált rendezve, háromszáz vendéget hívtak meg reá, kik ott, azaz a hordóban kivilágos kiviradtig tánczolának, — arról aztán nem szol sem a Cantú történelme, sem pedig a névtelen jegyzőnk neves krónikája.

Koszorus költőnk, Petőfi Sándor egyszer azt találta dalolni, hogy ő szeretné, ha a Tisza vize csupa bor lenne, ő pedig volna tenger, mely azt kiinná!

És mit tettek e dalnak analízisje folytán életirói, vagyis magyarul szólva: biographusai?

Hát azt, hogy Petőfit korhelynek kiáltottak ki, pedig kedves Sándor barátunk alig volt képes halbszajdlit is lenyelni.

Mert szomjas vagyok, hát iszom; eszem pedig, mivel éhes vagyok. Ez axióma, azaz hogy állítás igen logikus, logikus ép oly mérvben, mint Göthe filozofikus versei.

Vagy nem szép filozofiával van-e például a következő vers is faragva?

Wer nie sein Brot in Thränen ass,

Der kennt euch nicht ihr Schicksalsmächte.

Szebben, tán logikusabban is hangzanék persze, ha a vajmári színház igazgatója ekként dalolt volna:

Szépirodalmi csarnok

Szív szeszélye.

Künn borús az égbolt, egy csillag se ragyog, Szivem úgy szorong benn, oly bánatos vagyok. Hajtsd vállamra, kedves, szép firtú fejcsékd', Kérdjed bizalmasan: „mi bántja szivecsékd'“

Vagy tán rám se gondolsz, nem is szeretsz már tán, El is elfeledtél, szivedből kizártál? Szívemet a kétely veti, hányja, vérzi, Lelkem a szerelem fájdalmaít éri.

Oly sokat csalódtam én már az életben, Pedig, tudja isten, meg nem érdemlettem; Oh ne vedd zokon hát, hogy most is aggódom, Ha benned is, — akkor utolszor csalódom!

Mondd meleg szavával hűsleges szivednek, Forró csókjaiddal jöszte peccétd meg: Hogy te szeretsz engem, benső, igaz módon, Nem úgy mint a többi; benned nem csalódom!

Nyisd meg ajkad, édes, beszélj, szólj immáron, Biztató szavadat oly epedve várom... De ne szólj, — hisz ajkad forró csókja éget, Érzem, hogy úgy szeretsz, mint a hogy én téged!

Málnásy Ferencz.

Herr von Mandelkern.

— Eredeti novelle. —

Irta: Marton János.

Nincs magasztosabb tudomány a bölesészetnél s eszhatatlanabb a logikánál.

Cogito ergo sum.

Gondolkodom: tehát vagyok.

Hogy honnan jövök? miért vagyok? hová jutok? mivé leszek? ezt persze meg nem tudja fejteni sem az ó, sem pedig az új filozófia; sem Arisztotelesz, sem pedig Schoppenhauer; de még maga Mandelkern sem.

No de ez nem is igen szükséges.

Mert ha sokan tudnák, hogy honnan jöttek, nem hiszem, hogy egyáltalában jöttek volna; ha tudnák, miért vannak, akkor nem is lennének, ha pedig sejténék, hogy hová jutnak, bizonyos vagyok benne, miként hamarabb vissza pusztulnának, mint a hogy jövének.

Mert mi az élet?

Az élet a születés és a halálközti hosszabb rövidebb időköz, vagy ha jobban tetszik, hát az egyiknek menyország, a másiknak pokol, mindkettőre nézve pedig nyűg, undor.

Seneca a világ legnagyobb bölesésze volt, mert mikor már háromezer talentumot szerzett volt, mi pénzázsionk szerint majd százezer forintot tesz ki, azt tanítá, hogy nincs nagyobb erény a földi gyönyörökről való lemondásnál.

kívén az emberek egymás ellen való, színtet nélküli, létért folytatott küzdelme és harca.

Ez mind igaz — és ez nemcsak Franciaországban a világ első nemzeténél van így, de nálunk is — és mindenütt.

A nagyvárosok népe, a föld minden részén a mellett, hogy külsőleg is egyforma divathoz alkalmazkodik, bizonyos szellemi egyenruhát visel.

A konvenció követelményei mindenütt egyformák s ezen körülmény a nagyvárosok lakóit mintegy egy kaptafára szabja.

Nem így van ez a vidéken, a kisebb városokban és falvakban.

Az embereket kis városokban nem zaklatják nagy szenvedélyek. Az igények sokkal könnyebben kielégíthetők, miután nem is oly túlzottak. A közélet is szűkebb határok között mozogván, nem verhet magas hullámokat. Tehát kis városban nyugodtan és csendesen élhetnek az emberek.

Milyen hát a vidék társadalmi élete nálunk Magyarországon?

Fájdalmas dolog bevallani, de igaz, hogy a mi vidéki városainkban valódi társadalmi élet nincs; még pedig azért, mert nincs társaság!

Ezzel nem azt akarjuk mondani, mintha tagadásba vennék a társasághoz szükséges elemek létezését; korántsem!

Megvan nálunk is a művelt társadalom alakulásához szükséges elem.

De mit tapasztalunk?

A vidéken társadalmi élet nincs!

Az emberek jönnek-mennek; végzik magán dolgaikat; talán kaszinókat, köröket alkotnak, néha könyvet és újságot is olvasnak; esznek-isznak — s néha pletykáznak; egyébbel aztán édes keveset törődnek.

Az emberek bizonyos durva és megvető kicsinyléssel tekintik egymást. Összetartásról szó sincs, miután nincs összetartó kapocs; mert amint valaki, aki erre tehetőségénél fogva alkalmas lenne, befolyásában emelkedni kezd, azonnal készen van ellene a legtöbbször kebelében az irigység és rossz akarat — s ezzel együtt a konspiráció.

A közügyek iránt fásult közönnyel viselkedik mindenki. Nincs, ki tultenné magát a beavatkozás kellemetlenségein. Így aztán virágzik a tehetetlenség, tudatlanság kultusza, korruptió s napirenden vannak a baklövészek, balsikerek, a csalás és megvesztegetés stb.

Hol van a magyar társadalom? Hol van a művelt, jellemes emberek amaz összetartása, melynek hiába szegülne ellent a léha, a gazpusztulnia kellene!

Wer nie ein Brot, nur Thränen hatte,
Der kennt euch nicht ihr — Menschen!
Szomjas vagyok, de inni nem tudok, éhes vagyok, de enni sem tudok. Mi aztán?!

— Hát menjen kegyed a doktorhoz! — mondá ismerőseim egyike, ki meghallá sohajtásomat.
— A doktorhoz? — felelém nagy indignációval, — hát nem tudja ön, úram, hogy én az Amerikából hozzánk származott anti-doktor-szektához tartozom, mely szekta logice ekként okoskodik: ha nem volnának doktorok, kik a betegségeket gyógyítják, hát akkor minden beteges, minden gyenge meghalna, következésképpen csak is az egészségesek, az erősek maradnának hátra, ergo: az erős csak is erőseket, azaz hogy herkuléseket nemzene.

— No, akkor aztán ne menjen kegyed a doktorhoz — szólt barátom s azzal a faképnél hagyott, mi melleslegmondva, nemcsak filozofikus, de sőt logikus egy cselekedet volt.

És mivel az volt, hát én elmentem a doktorhoz.

— Öltse ki a nyelvét! rivall rám az új Hypokrates, ki, valószínűleg a nagy tudomány folytán kopasz s a sok nyelvészéskövetkeztében vak, azaz hogy rövidlátó volt, miért is parókat hordott és pápaszemet viselt.

Én tehát kiöltöttem a nyelvemet, melyet az én doktorom kövér, gyűrűs, itt-ott búrnótos ujjával jobbról is, balról is, valamint fent is, alant is tapogatni kezdte.

Fura egy dolog biz az, hogy azok a doktorok milyen szörnyen okosak. Egy külső tag,

Ott van igazi társadalmi élet, ahol — ha felmerül egy közérdekű ügy, mellette egy ember gyanánt kél fel mindenki. Ott, azon országban van hatása és sulya a társadalomnak, ahol — ha országos dologról van szó, harsogva száll követelő szava a népek az őket vezérlők felé.

Nálunk még nincs társadalmi élet, nálunk még nincs hatásos közvélemény. Pedig az oldott kéve szét hull s kalásza varjak prédája lesz.

De viszont reményt meríthetünk azon fenntebb jelzett körülményből, mely szerint nálunk a művelt társadalom megalakulásához szükséges elem már megvan, csupán egyesülése hiányzik. — Így tehát nem nagy idő, miután ez is meg fog történni.

Addig is kiki igyekezzék tőle telhetőleg azon lenni, hogy hazánkban ne csak egymással elvétve társalgó emberek legyenek, de legyen művelt, erős és hazafias társadalom is!

Sz. J.

HELYI HIREK.

* **Stancsich György** főispán urat a honvédelmi miniszter a fűhertemplomi állandó felülvizsgáló bizottság polgári elnökéül nevezte ki a leköszönt gr. Bissingen Nándor helyére. A főispán különben még mindig Verseezen tartózkodik.

* **Fót. Fehér Ipoly** úr, a szegedi tankerület kir. főigazgatója tegnap városunkba érkezett, a helyb. áll. reálgymnasiumnál hivatalos látogatását teendő.

* **Kéry Gyula** úr, a telep. kormánybiztosság tevékeny titkára, a minapokban a nyakán keletkezett pokolvarban veszélyes betegen fektött. Dr. Alföldi szerencsésen megoperálta s a beteg már teljesen felépült. Szívünkben örülünk!

* **A küldöttség**, a mely a vojloviczi erdő ügyében a miniszteriumhoz lesz járulandó s a mely Christian polgármester, dr. Kaszapinovic, Gramberg, Weifert I. M. és dr. Lazarevics urakból alakul össze, a hét elején indul utnak.

* **Magyar színház.** A Jáni színtársulata az egész héten át a közönség részvételének itt ott észrevehető meglepetéshulláma daczára állandó kedvvel és a megszokott művészi erővel játszott. Legelő kell megemlékeznünk a máj. 3-i estéről, a melyen a Dumas-féle Paul Jones-t adták Nagy Paul a jutalmául. Margarétát ábrázolta azzal a distinguált és egyenletes játékkal, a melyet a mult alkalommal már különösen kiemeltünk volt. Mellette Szathmáry, Ács Irma, és Jáni emelték a darab hatását, a mely nem volt nagyon kiváló.

Vasárnap a Szigeti J. új darabját, a „Csókon szerzett völegényt“ mutatták be, különösen sikerült előadásban; a bohózat gazdag, bár egy kissé közönséges jellegű komikumát nagy hatással juttatták érvényre. Különösen Kanthai Teréz zsákmányolta ki nagy sikerrel az Ábrai Irén mozgalmas, gazdagszínű és hálados szerepét, e szerep alakváltozásait élénk jellem-

egy nyelv tapogatásából azonnal rájőnek, hogy mi a bajunk. —

Ime egy példa. Egyszer egy katona-doktor ismerősöm volt. Meglátogattam. Midőn már hazakészültem, egy kövér molnári baka jelent meg, ki csak a minap Boszniából tért vissza és hazájába.

— Doktor úr! jelentem alássan, nem tudok aludni.

— Mutassa a nyelvét.

A baka megteszi.

A doktor leül és recipét ír.

Gyenge hajtószer volt.

— Háromszor naponta veszed be egy kávéskanálnyival. Érted?

— Igen is értem. De...

Doktor ismerősöm szenvedélyes sakkista volt. Én is az vagyok. Tehát naponta találkoztunk.

Másnap a baka ismét berukkolt. Kissé bágyadt volt.

— Nos? kérdi a doktor.

— Jelentem aláson doktor úr, megint csak nem tudok aludni.

A doktor ismét recipét írt. Ismét ugyanazon szert, csak hogy két grammal erősebb.

— Négyezer naponta eszed be. Érted?!

— Igenis értem. De...

A doktor katona volt, így tehát katonásan bánt mindenkiel, azaz hogy röviden.

— Halbrechts! Marsch! hangzott ajakáról, mire a baka elotródott.

Harmad, negyednapra, sőt egész héten át a baka folyton jött a doktorhoz, a doktor pedig

zetességgel ábrázolván. A darab hatásában természetesen a többi kiválóbb erőnek is jelentékeny része volt.

Kedden a „Sárga esik“ mutatta be a társaság, ismételtén megmutatva azt, hogy jó színművek méltó előadására elégséges ereje van, a miért ismételve sajnáljuk, hogy többször nem lépnek fel ilyen darabokban. Egytől egyig jól játszottak, Kanthai, Jáni, Hevesi stb. különösen jól, Bótos Icziget Szathmáry ismét jelesül adta.

Szerdán a „Csókon szerzett völegényt“ ismételték, esztörtők pedig ismét egy Szathmáry szerepkörébe különösen bele vágó régi francia darabot adtak: a „Sir Patrickot“, a kinek gazságát Szathmáry hatásos, bár kissé túlzott és nem elég finom cynismussal ábrázolta. Azt hisszük, kár, hogy a jeles művész alakító erejét ilyen a költői igazságtól és szépségtől nagyon távol álló s mégis nagy physikai erőt igénylő szerepekre pazarolja. Mellette Ács Irma a hercegnő és Besenyői a Sir O'Neil szerepeiben hatottak; Hevesi is jól adta Dicket, a fehért.

Imételjük, hogy a derék társaság tehetőségével és működésével nem áll arányban az anyagi siker, a mely eddig részéül jutott; óhajtjuk, hogy a közönség a hátralévő előadásokra sűrűbben járjon.

Főképp pedig bizunk benne, hogy azt a kérelmet, a melyet a helybeli magyarság részéről Desseffy bíró, Kéry Gy. korm. bizt. titkár, Péter P. főjegyző s lapunk szerkesztője a társaság anyagi segélyezése céljából a budapesti iskolaegyesülethez benyújtottak, teljesíteni fogják. Az egyesület a minap tárgyalta a kérelmet s Ribáry min. tanácsos indítványára a lemelegebben terjesztették be az orsz. színi egyesületnek.

* **A magyar dalkör** választmányának határozatából a tervezett műkedvelői előadás egész a jövő ősze halasztatott el, főképp abból az indokból, hogy magyar színelőadásokból a közönségnek mostanában úgys bőven kijutott.

* **A hivatalnokgyűlés** tagjait figyelmeztetjük, hogy a f. é. május 17-én tartandó XIX. Közgyűlés alkalmából mind az összes vasutakon, mind hajón mérsékelt árú jegyek adatnak ki azoknak, a kik tagsági jegyeiket felmutatják a máj. 1-től — 31-éig tartó időre.

Azonkívül a következő fürdőkésgyógyforrások igazgatóságai az egylet tagjainak az egyesület révén való felfolyamadására árkedvezményeket engednek az 1884 évi fürdőseasonra. U. m. 1. A gleichenbergi és Johannesbrunnenné részvénytársaság igazgatósága. 2. A radegundi hideggyógyintézet tulajdonosa. 3. Karlsbad városi tanácsa. 4. Dr. M. D. Weiser úr lesinai cs. k. körorvos. 5. Teplitz (Csehország) város tanácsa. 6. A gasteini fürdőgyógybizottsága. 7. A trenesén — teplitzi fürdő herceg Castri-féle fürdőigazgatósága. 8. Franzensbad városi tanácsa. 9. Az Eger városi fürdőház igazg. Franzensbadban. 10. Dr. Cartellieri ásványvíz fürdőigazgatósága Franzensbadban. 11. A freivaldai gyógybizottság. 12. Az alpenheimi (Aussze — stáierors.) gyógyintézet tulajdonosa. 13. A crapina — teplitzi (horvát) hőfürdő igazgatósága. 14. A Lindenviesebeli

folyton két grammal fokozta az előbbi szert. Végre oleum krotóniszt rendelt, mire a kövér, duzzadt arcu vitézem annyira összefonnyad, hogy bátran a kenderesbe állhatott volna be madáriszertőnek.

Nyolczad napra megint csak beállit harezosunk stereotip jelentésével.

Doktorom szörnyű dühbe jött.

— De mi az ördög bajod van, hé?!

— Jelentem aláson doktor úr, az ágyamban

— poloska van.

— — — — —

(Folyt. köv.)

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

— — — — —

gyógyintézet tulajdonosa. 15. Marienbad városi tanácsa 16. A badeni gyógybizottság. — Az egylet igazgatótanácsának határozata folytán a következő gyógystipendiumok osztandók ki készpénzben 1884-re, n. m. 6 ilyen díj 150 frtjával, 6 á 12 frt, 8 á 100 frt, 11 á 80 frt, 16 á 50 frt, végül 20 á 30 frt. — Közelebbi értesítéseket és fölvilágosításokat Schrodtr úr ad, a helyb. fiók egylet titkára. — Végül értesítjük a közönséget, hogy az egylet biztosítási tarifája lejjebb szállítottott, hogy az életbiztosítás az egylet részéről nem hivatalnokkalszemben is elvállaltatik.

* **Népesedés.** (?) Városunkban április hónapban 37. gyermek született, míg a halálosok száma 57.

* **A május** meglehetősen zajjal köszöntött be. A héten többszörös mennydörgések, zivatarok jártak, a melyek szerda este érték el hatalmaskodások tetőpontját. Nagy sarat okoztak, embert riasztottak, ablakokban is kárt tettek, de a földmivelő azt tartja róluk: gyümöleshozó év biztató jelei!

* **A Suhr-cirkusz** rosszul megy dolga. A mint halljuk helybér fejében 300 frtfg foglalást tettek nálók.

VIDÉKRŐL.

Debeljácásról Király Károly otani közséji tanítótól nagy panasos levelet vetünk, a melyből a község törvény és rendfegyelmére s iskolai viszonyaira igen szomorú világitás járul. Miután az ily állapotok s esetek hazánkban szeltiben több községben előfordultak s ismételen előfordulnak, nevezett tanító úr értesítésének a távolból is némi hitelt adhatunk s miután a népnevelés s magyar népoktatás fontos sőt szent ügyére vonatkoznak, közöljük a levél lényeges pontjait. Némi egyéni sérelmek felemlítése után, a melyeket a nevezett tanító buzgalma folytán szenvedett, felpanaszolja, hogy: „nem fűtötték az iskolát, az általa kért tanszerekből nem rendeltek meg egyet sem, a kiirt mulasztásokat soha sem hajtották végre, valahányszor a kimutatást beterjesztette: valamenynyi szülő a nyakára jött az iskolába, hónaponként százával voltak az iskolai mulasztások, nem is egy két — napi, hanem hetekre terjedő. Egyik feljelentése a másikat érte az iskolaszéki elnöknel: hiába volt. Sőt még tovább mentek. A testgyakorlati, kertészeti és gazdasági gyakorlatokra előirt órákról eltöltötták a tanulókat, úgy, hogy ezen tantárgyakból még eddig tanulók hiánya miatt nem lehetett oktatást adni. Jelentést jelentés után küldött a tanító az iskolaszéknek, hogy a törvénynek szerezzen érvényt s a szülőket engedetlenségük miatt fenyttesse meg. — Valamenynyi szülő mind lakására s az iskolájába rohant, hogy miért adta fel őket, sőt néhány oly páratlan scandalumot provokált bent az iskolában a tanulók előtt, hogy a tanító kénytelen volt a község házához örét küldeni. — S mit tett az iskolaszék a megidézett szülőkkel? — Mind az engedetlenség, mind a botrányesinálás vádjára alul fölmentette, őket. — Miért? Azért, mert éppen maga az iskolaszék áll az anarchia élén. Ő, illetve két — három tagja izgat folyást és éppen azok, a kiknek hivatalos állásuknál fogva a rendben példányképeknek kellene lenniök. — Maga a bíró

valihetőnek látszó szemtanú tapasztalatait, melyeket az illető névtelen író a London Congregational Union megbízásából a hely színén szerzett. Az egész kis röpírat 20 oldalra terjed csak, de annyi borzadalmast, sőt utálatosan szánalmast ily szűk keretbe foglalva még nem igen találtunk. De hadd szóljon az eredetinek néhány legérdekesebb része:

I.

Az isteni tisztelet elmulasztása.

Szükségtelen talán emlitenünk, hogy a mondott néposztályból százan és ezren semmiféle isteni tiszteletet nem látogatnak. A következőkhez viszonyítva, jelentéktelen ugyan e kérdés, de tárgyunk mindenoldalú támogatása szempontjából szükséges. Mielőtt a földalatti részekre térnénk, melyek első sorban tárgyai voltak vizsgálódásainknak, úgy találjuk, hogy Old Ford környékén, 147 tőszomszédos és nagyobbára tisztességes munkások által lakott házban 212 család tartozdik, melyek közül 118 egyáltalán semmiféle lelki gondozásban nem részesül. Bow Common szomszédos házaiban 2290 élő lény lakik; közülök csak 88 felserdült és 47 kicsiny gyermek jár egyszer másszor templomba. De ezen 88 lélek közül 64-en valamelyik Missió tagjai: marad tehát csak 24 templomlátogató. A Leicester piac egy utcájában 246 család lakik, s közülök csak 12 jelenik meg néha-napján az isten házában... De igen gyakran az említett látogatók közt olyanok is vannak, kik évenként egyszer vagy kétszer járnak. — Sűrűn akadunk egyénekre, kik soha sem voltak templomban vagy kápolnában

és a lelkész viszik a bujtogató szerepet, mely miatt a tanító a tanfelügyelőnek hivatalosan jelentést is tett s szigorú fegyelmi vizsgálat megindítását kérte. — Soha még nagyobb tudatlanság páratlanabb rozsléküszéggel nem szövöttek, a törvények kijátszására, mint a bíró a lelkészszel. — Mi a céljuk? Lehetetlenné tenni a közséji iskolát. Ezért izgatnak évek óta, ezért gördítenek a tanítás elé mindenféle akadályt. És mintha nekik a törvény aló kivételes helyzetük volna: oly cynisomussal, melyet nem lehet eléggé jellemezni. — Az összes iskolákban nincs vallásoktatás, mert a lelkész megtagadta annak tanítását. Nos, hát azért még a hajszála sem görbült meg, stb.“

Figyelemre méltó különösen a levél vége, a mely így szól: „Ez a község a legszeb hazafias missiót tejesíthetné a végvidéken, mert most 15—20 idegen ajku tanító jön a környékről iskoláiba. Bizonyosan nem sok hiánya lenne a száznak, ha iskolája jó karban volna. De aki ide jön, mire magyarul megtanul, elfelejt mindent, amit otthon tanult. — Irtóznak már a szülők a debeljácásai iskolától. Ez oly körülmény, melyet negligálni többé nem lehet. — A felsőbb hatóság mellett a hírlapirodalom tehet legtöbbet, ép azért voltam bátor a tek. Szerkesztő urat a vázolt anarchikus állapotokról értesíteni. Iskoláink ápril 25-óta a himlő járvány miatt zárva vannak.“

Verseczen Stojakovics Sándor min. osztálytanácsost léptette fel a szabadelvű párt képviselőjelöltnek.

Temesvárt Molnár György az országos hírtől színművész vendégképen fellépett az ott működő Mosonyi féle színtársulat előadásain. Legutóbb a „Sakk a királynak“ cz. híres német s a „Sullivan és a nyárspolgárok“ cz. francia vígjátékokban lépett fel, természetesen nagy hatást kelte.

UJDONSÁGOK.

† **Maria Anna** császár-királyné, V. Ferdinand király özvegye f. h. 5-én Prágában 81 éves agkorában. 1848 óta élt Prágában s ott különösen nagy jótékonytságot fejtett ki. Tegnap szombaton volt a temetés.

Kemény párbaj volt a héten két író Várady Antal és Sümegi Kálmán közt, a melyben az utóbbi több sebet kapott. A baj egy verskritikából támadt, a mely az „Arad és Vidékében“, a melyet Sümegi szerkeszt, Jancsó Benedek tollából megjelent Várady Antal verseire.

Az **akadémia** ünnepélyes közgyűlésén, mely jun. 8-án lesz, a főtárgy Szász Károly emlékbeszéde lesz Arany János fölött.

Delle Grazie Mária k. a. kapta meg Bécsben a Fröhlich nővérek irodalmi jutalomdíját, a melyet az idén adtak ki először, s a melylyel a hagyományozók akaratából jeles német írónők timentendők ki. A fiatal írónő némileg minket is érdekel, mert magyarországi születésű, s itt élte gyermekéveit. Fehértemplomban 1864-ben született, később atyjával Berzaskára költözött, majd atyja halála után Bécsbe ment anyjával. Ott a költészetet kezdte művelni s rendkívüli sikerrel. Eposzokat s újabbán drámát is írt, s Laube meg

20—28, vagy 30 év óta; sőt 60 évet átélte öregek is vannak kik nem emlékeznek, hogy valaha templom belsejét látták volna.

II.

Milyen állapotban élnek?

Nem lakásaik állapotáról szólnak, mert kiadna lakás nevet az olyan helyeknek, melyekhez hasonlítva a vad állatok barlangjai kényelmes és pompás helyiségek? Kevés embernek, kik e sorokat olvassák, leszen csak gyenge fogalma is ezekről a dögvészes emberi buvóhelyekről, hová ezer és ezer emberi lény van egytűvé gyömöszölve oly borzadalmast módon, mint a hogy a rabszolga gályák középső sorait szoktuk elképzelni. Ha belépünk, egy udvaron kell áthaladnunk, mely mérge és bűzös páráktól gőzölög; e párák ama felhalmozódott szemétdomboknak és pöczegődröknek köszönik létüket, melyeknek tartalma mindenfelé hever és lábaink elé gurul. Ez udvarok legnagyobb részébe sohasem hatol be a nap; az üde levegőnek egyetlen lehelle se téved beléjük; tiszta víznek egyetlen cseppjét se ismerik. Rozzant lépésökön haladunk felfelé, melyek minden lépésünk-nél összeroskadni látszanak, néhol már le is dőltek, s oly réseket hagytak, melyek a vígyázatlan látogató tagjait és életét veszélyeztetik. Felérve, sötét és sáros folyosókon kell végig tapogatóznunk. Mindenütt nyüzsg a sok kártékony féreg. Végre, ha a türelhetlen bűz vissza nem riaszt, beléphetünk ezekbe a barlangokba, hol együtt lakozik ezer és ezer ember, kik ép úgy, mint te, nyájas olvasó a Krisztustól megváltott fajhoz tartoznak. Megszántad-e valaha azokat a

Hammerling a legnagyobb elismeréssel szóltak róla.

A „**Keresztyén Magvető**“ ben az erdélyi unitáriusok e kitűnő folyóiratában, Kossuth Lajosnak is van egy nagyérdékű levele, melyet e vállalat egyik szerkesztőjéhez, Kovács János igazgató tanárhoz intézett, kegyeletét melegen érintő ügyben. E tisztelt tanár egyházi küldetésben Amerikában járva, igen meleg fogadtatásra talált Medfortban özvegy Stearns Mária asszonynál, kinek egész gyűjteménye van Kossuth-emlékekből. E nő lelkesedéssel emlékezett a lánglelkű magyar szónokra s megkérte a kolozsvári tanárt, hogy adja át Kossuthnak az ő édes anyja egy daguereotyp arcképét, melyet ő egykor Kossuth haladóknővére, Zsulavszkynétől kapott emléktől. A megbízás teljesítve lön s erre írt Kossuth egy becses levelet, melyben megköszöni neki is, az amerikai nőnek is az ajándékot, beszélt amerikai emlékeiről, az unitáriusokról, igazat adva Kovács tanárnak, hogy „az unitáriusok Amerikában a legműveltebb emberek,“ sat.

Elmélet és gyakorlat. Schönerer lovagról, az osztrák képviselőház ismert antiszemita vezérééről, eredeti történetkét írnak, annak bizonyosságául, hogy néha ő is vezet prédikál, de bort iszik. Éppen e napokban dörgő beszédet mondott a képviselőházban Rothschildék ellen. Történt azonban, hogy báró Rothschild Nátán, Reichenauban ayári lakot építvén, a szomszédos telkeket megvásárolta parkja részére. A tulajdonosok jól tudják, kívül van dolguk s többek közt egy tizenhét holdas rét birtokosa is hasznára fordította a Krözus-épitkezését. A rét okvetlenül szükséges a parkhoz, hét ezer forintra volt becsülve, de tulajdonosa 120,000 frtot kívánt és meg is kapta. Ez a tulajdonos pedig Schönerer lovag, kinek ez egyszer nem volt kifogása a szemita pénz ellen.

IRODALOM.

A **Budapesti Szemle**, e legkitűnőbb folyóiratunk e havi száma ismét gazdag kiváló és érdekes cikkekben. Beöthy Zsolt „Az epikai és tragikai jellemről“ cz. kitűnő széptani értekezése nyitja meg. Utána Téglás Gábor érdekesen ír „A trójai ásatások és embertani jelentőségéről.“ Vécesey Tamás „A gyűltekezési szabadság a mai alkotmányokban“ cz. jeles és liberalis szellemű értekezést teszi közzé. Ismertette és dicsérte van aztán Hunfalvy János „Egyetemes földrajza.“ Pálffy Albert regényének „Anyá és grófné“ folytatását kapjuk. Költemények: A tetőn, Léway Józseftől; Fodori Katicza, népballada. Brassai Samuel, ez agg és szellemes nyelvtudós „Nyelv és irodalom“ czim alatt nyelvészeti törekvéseinkről szól, kikelve némileg a „Nyelvőr“ orthológiájára ellen. Egy „Grillparzerről“ szóló német műről ismertetés van. Gyulai Pál, a kitűnő szerkesztő és kritikus élesen, mégis mérséklettel s kiváló meggyőző erővel czáfolja a legutóbb felhangzott „Zajgásokat az akadémia“ ellen, a melyek főkép a „Pesti Napló“ és „Budapesti Hírlap“ részéről támasztattak az akadémiai drámai pályázatok alkalmából. E cikkben lapját is védi többször hangoztatott vádak ellen, így pl. hogy Kossuthot és alakját kicsinyíteni meri. — Végül a lap „Névtelen“ je érdekesen és szellemesen ír

szegény teremteseket, kik a vasuti állóhelyek boltozatai alatt, kocsikban vagy hordókban, vagy más fedett helyen a szabad lég alatt alusznak? Meg fogsz győződni, hogy sorsuk irigylendő azokéhoz képest, kik itt kénytelenek menedéket keresni.

Nyolcz négyszögláb — ime e szobák átlagos térfogata. Fal és padolat megfeketült a halomszámra felszaporodott piszoktól, mely rájuk ragadt a sok évi elhanyagolás folytán. Fent a gerendák hasadékaiban szivárog át; köröskörül ellepí a falakat; feltalálható a tisztátalanság mindenütt. Az, amit ablak néven neveznek, fele részben rongyokkal van kitömve vagy deszkákkal elfedve, szél és eső ellen; ami megmaradt, annyira kormos és homályos, hogy a világosság alig hatolhat be, kifelé nézni rajta pedig merőben lehetetlen. Felérve a fedél-aljra, hol legalább némi tiszta levegőt lehet várnod a nyitott vagy törött ablakokból, szemel az alatt-kefvő háztetőkre vagy lakásokra esik, s csakhamar észreveszed, hogy az a kevés levegő, ami a szobába téved, döglött macskák, szárnyasok, vagy még ennél is fertelmesebb dolgok bűzös hulladékain át veszi útját. — Az építmények mindenütt a legnagyobb állapotban vannak; egy erős szélrohant, — s azt hinnéd, hogy a bennlakók fejére zúdul az egész alkotmány s a butorzat —! Nagy ritkán találhatsz egy törött széket, egy régi ágy roskadozó maradványait, vagy egy asztal pusztá romjait: rendesen durván rögtönzött holmik, téglakon nyugvó léczek, kifordított ládák vagy ócska kosarak, vagy még többször, épen csak törmelék s rongyok pótolják amazok helyét.

(Folyt. köv.)

F. E.

Budapest s általában hazánk nagy haladásáról s több érdekes és a jelenre nézve felette kedvező összehasonlítást tesz a múlttal.

Az akadémiának hétfői ülésén folytatták az orthologia és neologia kemény túsáját. Az első osztály tartott ülést, Zichy Antal elnöklete alatt s Ballagi Mór szállt sikra az orthologia ellen, „A nyelvfejlődés történelmi folytonossága és a Nyelvőr” című értekezésben. Ballagi mindennek előtt azt a kérdést vetette föl, volt-e szükség arra a tömeges újításra, mely a múlt század vége óta nyelvünket oda juttatta, a hol ma jobb írónknál és szónokainknál találjuk? Ballagi e kérdésre igennel felel s példákkal mutatta ki, hogy bár váltig dicsekedhetett nyelvünk a gazdagodás, fejlődés kellékeivel, oda süllyedt, hogy e század elején szegény, ügyefogyott volt. Hiányzott a nemzeti élet is és Széchenyi, Deák, Kossuth többet tettek nyelvünk fölélesztése, esinostása, irodalmi fejlesztése érdekében, mint valamennyi nyelvtudós. A magyar nyelv visszahelyeztetvén jogaiba, a nyelvújítás szükségére rohamosan állt be s a neologia forradalom volt, e szó jelzi jogaimét és jogosultságát. A forradalom után következik a restauráció. Az akadémia megindította a „Nyelvőr”-t, hogy mind a szóképzés mind a phraseologia tekintetében megóvja a nyelv tisztaságát; de a mit a „Nyelvőr” szerkesztője hirdet, az nem a józan restauráció, mely a forradalom vívmányait fölhasználja, hanem reakció, mely rend helyett zavart csinál. Midőn e veszedelmes irány ellen Ballagi 1881-ben felszólalt, a „Nyelvőr” leszámolt vele is és épp úgy, mint Fogarassyval, Toldyval, Imreh Sándorral; de egy évvel később Szarvas Gábor a mult neologizmusát illetőleg azt hirdeté, hogy a neologizmusok közül megtarthatók azok, melyekre nézve a mai nyelvérzéknek semmi tudomása sincs, hogy újabb keletű, szabályellenes képzések. De Ballagi ezt így nem tartja világosnak, mert melyik szónak kegyelmezzünk és kinek a nyelvérzék döntson? Szarvas Gábornak említett elve tehát még növeli az aggodalmat, hogy a mult neologizmusainak folytonos bolygatása a fejlődés fonalát megszakítván, nyelvünket ama bizonytalan állapotba süllyesztené vissza, melyben a század elején volt. — Ezután Ponori Thewrewk Emil ismertette az általa lefordított anakreoni költeményeket, kiadandó könyve bevezetését s az e tárgyra vonatkozó irodalmat.

Felelős szerkesztő: **Wigand János.**

Főmunkatárs: **Dr. Fináczy Ernő.**

Kiadótulajdonosok:

Wigand János és a „Beck & Koszanicz” czég.

HIRDETÉSEK.

1083 szám
tlkvi 1884.

Arverési hirdetmény.

A pancsovai kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság részéről ezennel közlirre

téttetik, hogy a kir. igazságügyi államkincstár végrehajthatónak Mijatov Gavra számosi lakos végrehajtást szenvedett elleni 179 frt. 32 kr. és jár. iránti követelés behajtása végett **1884-ik július hó 8-ik napjának d. e. 9 órakor** Számos községhezánál az ezen törvényszék területén fekvő számosi községi 864. számú telekjegyzőkönyvben foglalt következő ingatlanok u. m. 26 sz. ház 800 öl házhely $\frac{1}{4}$ rész 75 frt. a számosi 835 lapnál felvett 53 hr. 1 hold I oszt. szántó 105 frt. 53 kr. 800 öl II oszt. szántó 43 frt. 53 kr. 53 hr. 1⁰⁰⁰ hold II oszt. kaszáló 109 frt. 200 öl gyümölcsös 19 frt. s 100 öl szőlő 52 frt. ezennel megállapított kikiáltási ár mellett külön külön elfognak árvereztetni és akkoron magasabb ígéret hiányában a kikiáltási áron alól is elfognak adatni.

A venni szándékozók kötelesek a kikiáltási árnak 10%-át készpénzben vagy ova-dékképesnek nyilvánított értékpapirokban bántapénzzül letenni.

Kelt Pancsován a kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóságnak 1884 évi Ápril hó 28 tartott tlkvi üléséből.

Dr. Kállay,

jegyző.

Hergloz,

elnök.

2102 szám

tlkvi 1884.

ÁRVERÉSI HIRDETMEY.

A pancsovai kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság részéről ezennel közlirre téttetik, hogy König Remigius jabukai lakos végrehajthatónak a Strasser Károly féle 157 számú jabukai házközösség végrehajtást szenvedett elleni 420 frt. tőkekövetelés ennek 1879 évi január hó 1-től napjától járó 6% kamatai 25 frt. 90 kr. eddigi 14 frt. 65 frt. megállapított jelenlegi és még felmerülendő költségeknak kielégítése végett **1884 évi június hó 5-ik napjának délelőtti 9 órakor** Jabuka községhezánál, az ezen törvényszék területén fekvő Jabuka községe 662 lapszámú telekjegyzőkönyvében foglalt következő ingatlanok u. m. 1 dülőben 110 hr. szám alatt 1 hold I oszt. szántó 105 frt. kikiáltási árnban, a 2 dülőben 110 hr. szám alatt 1 hold I oszt. szántó 105 frt. kikiáltási árnban, a 4-ik dülőben 133 hr. szám alatt 2 hold I oszt. szántó 210 frt. kikiáltási árnban az 1 dülőben 147 hr. szám alatt 1 hold I oszt. szántó 105 frt. kikiáltási árnban, a 2 dülőben 147 hr. szám alatt 1 hold I oszt. szántó 105 frt. kikiáltási árnban

a 4 dülőben 147 hr. szám alatt 1 hold I oszt. szántó 105 frt. kikiáltási árnban, 119 hr. sz. alatt 151⁰⁰öl I oszt. szántó 10 frt. kikiáltási árnban, hr. szám nélkül 400⁰⁰öl gyümölcsös 39 frt. 50 kr. kikiáltási árnban, hrsz nélkül 68⁰⁰öl gyümölcsös 7 frt. kikiáltási árnban, továbbá a jabukai 894 lapsz. telekjegyzőkönyvben Meczger Jakab tulajdonába átkebelezett 147 hr. sz. alatt 2⁰⁰⁰ hold I oszt. kaszáló 262 frt. 50 kr. kikiáltási ár mellett külön külön elfog árvereztetni és akkoron magasabb ígéret hiányában a kikiáltási áron alól is elfognak adatni.

A venni szándékozók kötelesek a kikiáltási árnak 10%-át készpénzben vagy ova-dékképesnek nyilvánított értékpapirokban bántapénzzül letenni.

Kelt a pancsovai kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóságnak 1884. évi mártius hó 10-én tartott üléséből.

Raszlavicz,

jegyző.

Popovics,

elnök.

Állatseregletemet

csak f. é. Majus 17-én nyithatom meg.

Falk Gyula,

állatsereglettulajdonos.

SUHR CIRKUSZA

Pancsován.

Graff Gusztáv nagy kertjében.

Vasárnap, 1884. május 11-én

2 nagy előadás,

az I. d. u. 4 órakor, a II. esti 8 órakor.

A délutáni előadáson 2 komikus némajáték lesz.

Kedvelt művészeink mind fellépnek.

Esti 8 órakor:

MR. LEO,

a belga handnagy fellépte.

Hetfén, 1884. május 12-én

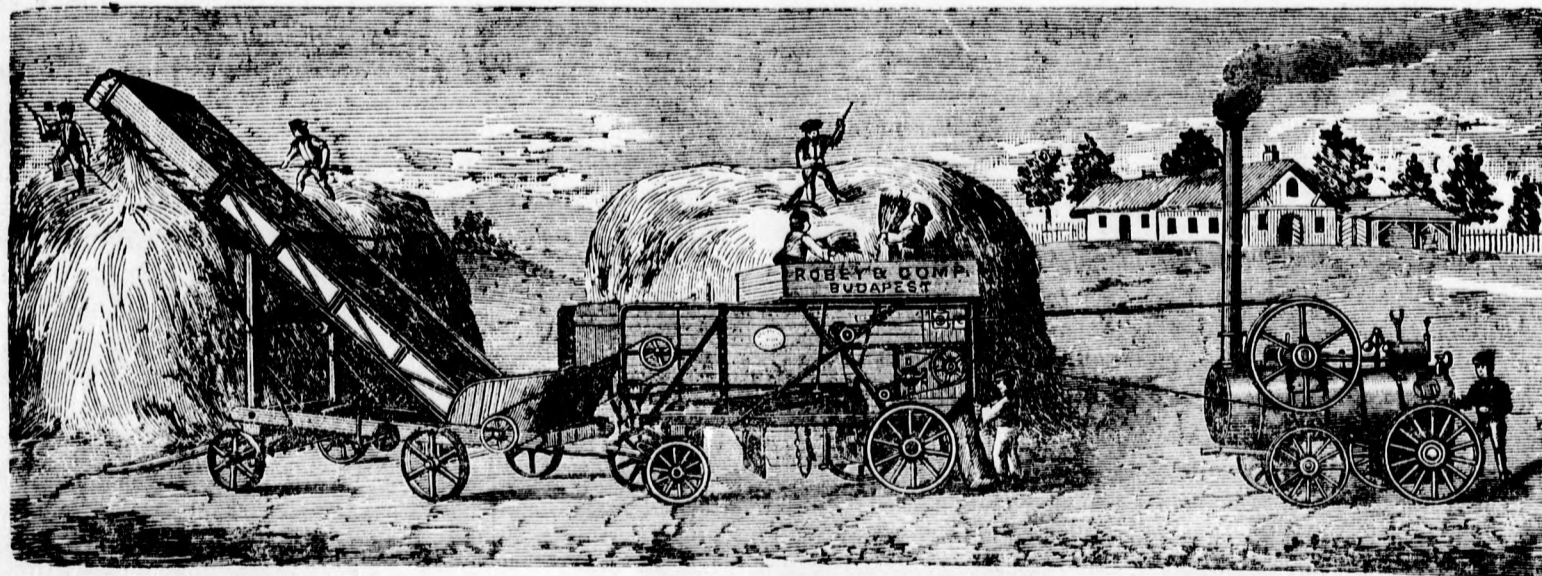
Nagy előadás

váltakozó programmal.

Árak mint rendesen.

ROBEY & Comp.

Budapesten, Üllőiút 35.

Gőzeséplőgép-készleteket venni szándékozók sziveskedjenek a gyári árak iránt ROBEY & Comp. hoz mint az eredeti vasgerendás eséplőgépek gyárosaihoz fordulni. 2 $\frac{1}{2}$, 4, 6, 8, 10 és 12 lóerejű eséplő szedetek gyárunkban mindenkor készleten vannak.

12-5